

Kære alle sammen

Hovedindgangen. Kvindeafdelingen ligger til denne side i kælderniveau, til den anden i stueplan.

Ja nu er jeg ved at være kommet mig over klimaskiftet (her er altså lidt småkoldt, når man kommer sydfra), julemaden (som slog min mave helt ud), julevagterne (som var alt for fredelige og dermed kedelige), Nytårsaften (hvor jeg fik liiidt for meget champagne) og forkølelsen (som fulgte med klimaskiftet). Så nu er det tid at fortælle om mit ophold på Maternity WorldWides projekt i Gimbie, Etiopien.

Jeg tog af sted i slutningen af november og fik noget af et granatchok, da jeg landede i Addis Ababa. Jeg har rejst en del, og oftest alene, men må indrømme, at Addis var ved at tage pippet fra mig. Det er en stor kontrastfyldt støvet by, hvor en enlig hvid faranji vækker opsigt, så efter tre dage med "Hey sister! Can I help you?" var jeg mere end klar til at komme videre til Gimbie.

Turen derud gik uden problemer. Det tager 10-12 timer på en asfalteret vej, der dog på visse strækninger er så hullet, at jeg næsten ville foretrække støvet

på en jordvej. Chaufføren, som lige havde været forbi et hospital i Addis for at blive behandlet for Tyfus, kørte stærkt men godt. Som alle andre hernede bruger han gerne venstre side af vejen i svingene. Og så må man bare håbe på, at der ikke kommer uventet modkørende eller –gående trafik. Vejen er generelt pænt trafikeret, dog mest af fodgængere, geder, får og kvæg. Landskabet er smukt og afvekslende, og med jævne mellemrum kommer man igennem mindre byer, hvor det myldrer med mennesker og dyr.

Vel ankommet til Gimbie blev jeg modtaget af Belinda, den danske jordemoder, som har været dernede siden september, og skal være der et år. Det var skønt at se hende igen. Det er en fornøjelse at arbejde med (og for) Belinda. Hun går til enhver opgave med højt humør, løfter stemningen og motiverer andre til at yde deres bedste. Hun har udviklet sig til en fuldstændig forrygende dygtig effektiv kloning af afdelingsjordemoder, neonatolog og oversygeplejerske. Jeg er ikke i tvivl om, at det virkelig gør en forskel, at Belinda er der. Den indsats, hun yder i forhold til oplæring og supervision af de lokale jordemødre og fødselshjælpere, er uvurderlig. Og der er virkelig behov for oplæring og motivation. Bortset fra de etiopiske læger, som er veluddannede og dygtige, må man sige at sundhedspersonalet er meget basalt uddannet. De fleste lokale har kun en kort teoretisk uddannelse, og mangler kliniske færdigheder. Den største mangel er nok, at der er ringe forståelse for nødvendigheden af selv at tage ansvar. Man gør som lægen (eller Belinda) har ordineret i journalen og endda ikke altid det. Så der er nok at tage fat på. Belindas indsats med at genoplive skindøde børn og holde fast i, at barnet SKAL lægges til brystet og die, også selv om moderen er træt, har også reddet mere end et liv. Og oveni alt dette, er hun også en ganske effektiv udsmitter: Når vagterne ikke vil være bekendt at gøre deres arbejde (man har vel sin værdighed) og rydde afdelingen for pårørende, tager Belinda fat. Det er ganske fornøjeligt at følge med i den bevægelse, der opstår i afdelingen, når man kan høre Belindas stemme udenfor. Pårørende flytter sig fra sengekanten (hvor de absolut ikke må sidde – infektionshensyn). Eller hvis de ved, de ikke må være indenfor, forsvinder de diskret ud af en af dørene. Hvis de passerer Belinda på vejen, smiler de – meget. Og når kysten er klar, smutter de indenfor igen. Og at man så oven i købet morer sig i hendes selskab, uanset om det er en rygende travl aften på fødegangen eller bare over en kop på terrassen, er jo en klar bonus.

Operationsstuen. Bemærk ventilation gennem åbent vindue!

Jeg var så heldig at være dernede i en fredelig periode. Der var kun en enkelt uterusruptur og ingen eklamptiske anfald, mens jeg var dernede. Ingen mødre døde, men til gengæld var der uhyggeligt mange dødfødte og også mange nyfødte, der døde. Mange af dem som følge af infektioner. Patienterne ligger tæt på sengeafdelingen. Trusser ses sjældent, så det ene hygiejnebind, der udleveres efter fødslen gør ikke meget gavn. Børnene er kun nødtørftigt svøbt og ligger i sengen hos mor (hvilket er godt i forhold til kontakt og amning men skidt, når barnet ikke har ble på.) Senge og madrasser er 50 år gamle, og er jo forholdene taget i betragtning, godt gennemtrukket med blod, lort og urin. Den eneste håndvask i afdelingen er på fødestuen, så patienterne må udenfor afdelingen både for at komme på toilet og for at vaske sig. Så det er ikke underligt at både mødre og børn får infektioner. Og selv om det var en fredelig periode, har jeg alligevel set fødselskomplikationer, jeg troede hørte en anden tid til.

Den lille afdeling i Gimbi dækker et optageområde med ca 1.000.000 indbyggere, så der er nok at tage af. Fødende transporteres over store afstande, når noget er gået galt derude i jordhytterne. Først bæres de til det nærmeste sundhedscenter, og hvis fødselshjælperen der ikke kan løse problemet, må de videre i bil.

Jeg har forløst kvinder, der har presset et døgn; kvinder med forsømte tværlejer (både med og uden navlesnorsfremfald); og tvillingegravide, hvor den første er død under fødslen og ligger i vejen for nummer to. Ved mange af disse langvarige fødsler dør barnet, og i værste fald revner livmoderen efter nogle dage, og så overlever moderen kun, hvis der er nogen til at operere hende.

Tvillinger. Moderen vidste ikke, der var to derinde. Hun var glad men lidt rystet.

Men jeg har også haft en stor og god oplevelse. Jeg er blevet mødt med imødekommenhed, glæde og venlighed. Jeg har haft et berigende samarbejde med den etiopiske fødselslæge Tekleselassie, som ikke alene er dygtig, men også har masser af humoristisk sans. Og det har på en måde været meget befriende at arbejde under vilkår, hvor patienterne har fuldstændig tillid til at lægen ved, hvad der skal gøres, og altid gør sit bedste. Også når det går galt. Spædbarnsdød er et livsvilkår, der rammer næsten alle, og når man siger:

"Sorry for your loss" er svaret ofte: "Thank you, doctor. I know you did your best" eller "I am glad, you were there to help me." Der er ingen bebrejdelser. Man bærer sit tab med stille værdighed. Og følger interesseret med i, hvordan kvinden i nabosengen lægger sit barn til brystet.

Mor og barn efter veloverstået fødsel.

Men det er ikke kun død og elendighed og ulykke. Der er mange flere gode historier end dårlige. Der er lækre nougat-brune babyer. Glade mødre, fædre og bedstemødre og -fædre. Der er den purunge førstegangsfødende, der kommer med tegnblødning og føder ukompliceret den følgende morgen. Som ligger helt stille, mens hun bliver syet (så det tager kun en brøkdel af den tid, vi normalt bruger på at sy de danske kvinder). Som får at vide, hun skal blive mindst 6 timer efter fødslen, men heldigvis hverken har ur eller

tidsfornemmelse. Så et par timer senere hanker hun op i mand og barn og forlader storsmilende og lykkelig afdelingen.

Klimaet i området (det vest-etioopiske højland) er fantastisk. 20-25 grader og sol fra kl. 6 morgen til 6 aften. Og der er smukt. Hospitalet ligger på en bakketop med udsigt over by, skov og marker. Jordhytter med bliktag er måske ikke særligt komfortable, men set sådan lidt på afstand er de nu ganske maleriske. Og lydene: Den kommunale morgenvækning starter kl. 6, når præsten i den ortodokse kirke kalder til morgenbøn. På hverdage messer han et kvarter, om søndagen en time! Derefter går fuglene på, så man skal være standhaftig for at sove længe. Om aftenen kan man høre råbene fra børnene på den røde jordfodboldbane på den anden side af dalen. Og der kaldes til bøn igen. Imamen fra moskéen "synger" vekselsang med den ortodokse præst. Når det skumrer, går cikaderne i gang. Og når det er helt mørkt, begynder hundenes nattekoncert, ind i mellem med bidrag fra hyænerne.

Jeg fik også fejret min 48-års fødselsdag med maner. Det var en søndag, så vi havde ingen ambulante patienter, og Belinda inviterede til brunch på terrassen efter morgenstuegang. Jeg fik fine gaver. Et smukt etiopisk sjal fra Tekle, og et meget rødt negligé fra Belinda (hvor hun fik den idé fra, ved jeg ikke!) Om eftermiddagen lavede jeg et enkelt kejsersnit (med levende barn.) Og om aftenen var vi på byens bedste bar (den med fåret, som tror det er en hund.) Så det var en rigtig god dag.

Jeg har haft et meningsfyldt, berigende og lærerigt ophold. Jeg håber, jeg får mulighed for at tage af sted igen. Og hvis der er nogen, der føler sig inspireret, kan det kun anbefales. Jeg arbejdede ulønnet for Maternity WorldWide, som er en godgørende organisation. Man skal være speciallæge for at komme af sted. Fordi man kan se voldsomme ting. Og fordi man skal kunne passe vagten alene. Og man skal have mulighed for at donere sin arbejdskraft i mindst 4 uger.

MWW laver indsamlingskampagne hvert år på Mors Dag under mottoet "Red en mor på Mors Dag". Men det er altid muligt at give bidrag på www.maternityworldwide.dk eller ved henvendelse til organisationens bestyrelse.

Thea Lousen
Overlæge
Roskilde Sygehus